

EIROPAS
KOMISIJA

Strasbūrā, 26.11.2024.
COM(2024) 720 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS,

ar ko apstiprina Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu

PADOMES IETEIKUMS,

ar ko apstiprina Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. pantu,

ņemot vērā Regulu (ES) 2024/1263 un jo īpaši tās 17. pantu,

ņemot vērā Komisijas ieteikumu,

tā kā:

VISPĀRĪGI APSVĒRUMI

Reformētā ES ekonomikas pārvaldības sistēma stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Reformētās ES ekonomikas pārvaldības sistēmas pamatelementi ir Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību¹ kopā ar grozīto Regulu (EK) Nr. 1467/97 par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu² un grozīto Padomes Direktīvu 2011/85/ES par dalībvalstu budžeta struktūrām³. Šīs sistēmas mērķis ir nodrošināt valstu parāda ilgtspēju un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, izmantojot reformas un investīcijas. Tā veicina valstu atbildību, un tajā ir likts uzsvars uz vidēju termiņu apvienojumā ar noteikumu efektīvu un saskaņotu izpildes panākšanu.

Jaunajā ekonomikas pārvaldības sistēmā būtiska vieta ir valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālajiem plāniem, kurus dalībvalstis iesniedz Padomei un Komisijai. Šiem plāniem būtu jāpalīdz sasniegt divus mērķus: i) nodrošināt, ka līdz korekcijas perioda beigām vispārējās valdības parāds ticami samazinās vai saglabājas piesardzīgā līmenī un ka valdības budžeta deficīts tiek samazināts un vidējā termiņā saglabājas zem atsaucēs vērtības, kas ir 3 % no IKP, un ii) nodrošināt reformu un investīciju īstenošanu, reaģējot uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, un pievērsties Savienības kopīgajām prioritātēm. Tālab katrā plānā ir jāiekļauj vidēja termiņa saistības attiecībā uz neto izdevumu⁴ virzību, kas faktiski paredz budžeta ierobežojumu uz plāna darbības laiku, kurš ir 4 vai 5 gadi (atkarībā no dalībvalsts parastā sasaukuma perioda). Turklāt plānā ir jāpaskaidro, kā dalībvalsts nodrošinās reformu un investīciju īstenošanu, reaģējot uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

² Padomes Regula (ES) 2024/1264 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj>).

³ Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj>).

⁴ Neto izdevumi atbilstoši Regulas (ES) 2024/1263 2. pantā sniegtajai definīcijai ir visi valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, ko pilnībā sedz Savienības fondu ieņēmumi, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

pusgadā, jo īpaši konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos (tai skaitā attiecīgā gadījumā tajos, kuri attiecas uz makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru (MNNP)), un kā dalībvalsts īstenos Savienības kopīgās prioritātes. Fiskālo korekciju periods ir četri gadi, taču to var pagarināt par ilgāka trim gadiem, ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu, kas atbilst Regulas (ES) 2024/1263 noteiktajiem kritērijiem.

Pēc tam, kad plāns ir iesniegts, Komisija novērtē, vai tas atbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām.

Padome uz Komisijas ieteikuma pamata pieņem ieteikumu, kurā nosaka attiecīgās dalībvalsts neto izdevumu virzību un attiecīgā gadījumā apstiprina reformu un investīciju jomas saistību kopumu, kas ir pamatā korekcijas perioda pagarināšanai.

APSVĒRUMI ATTIECĪBĀ UZ LATVIJAS VIDĒJA TERMIŅA FISKĀLI STRUKTURĀLO PLĀNU

Latvija pirmo valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu Padomei un Komisijai iesniedza 2024. gada 15. oktobrī. Iesniegšana notika Regulas (ES) 2024/1263 36. pantā noteiktā termiņa pagarinājumā, kam bija piekritusi Komisija, ņemot vērā Latvijas norādītos iemeslus.

Process pirms plāna iesniegšanas

Pirms plāna iesniegšanas Latvija pieprasīja tehnisko informāciju⁵, kuru Komisija sniedza 2024. gada 21. jūnijā un publicēja 2024. gada 15. oktobrī⁶. Tehniskajā informācijā tiek norādīts strukturālās primārās bilances līmenis 2028. gadā, kurš ir nepieciešams, lai nodrošinātu, ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā saglabājas zem 3 % no IKP un vispārējās valdības parāds vidējā termiņā saglabājas zem 60 % no IKP, pat ja pēc 4 gadu korekcijas perioda beigām netiek veikti papildu budžeta pasākumi. Vidējs termiņš tiek definēts kā desmit gadu periods, kas seko korekcijas perioda beigām. Tehniskā informācija, kura tika nosūtīta dalībvalstij, bija sagatavota par diviem scenārijiem: scenāriju, kas nodrošina atbilstību deficīta noturības nosacījumam saskaņā ar Regulas (ES) 2024/126 9. panta 3. punktu⁷, un scenāriju bez šā nosacījuma. Tehniskajā informācijā par Latviju ir noteikts, ka, lai 4 gadu korekcijas perioda laikā izpildītu piemērojamos fiskālos noteikumus, saskaņā ar Komisijas pieņēmumiem strukturālajai primārajai bilancei korekcijas perioda beigās (2028. gadā) ir jābūt vismaz -1,3 % apmērā no IKP scenārijā bez deficīta noturības nosacījuma, kā norādīts nākamajā tabulā. Informācijai – ņemot vērā deficīta noturības nosacījumu, strukturālajai primārajai bilancei korekcijas perioda beigās (2028. gadā) būtu jāsasniedz vismaz -0,1 % no IKP. Tomēr deficīta noturības nosacījums nav prasība Latvijai, kura ir tiesīga saņemt tehnisko informāciju.

⁵ Dalībvalstīm un Ekonomikas un finanšu komitejai nosūtītie iepriekšējie norādījumi ietver tehnisko informāciju i) ar korekcijas perioda pagarinājumu un bez tā (attiecīgi par 4 un 7 gadiem) un ii) ar deficīta noturības nosacījumu un bez tā. Tie ietver arī galvenos sākotnējos nosacījumus un Komisijas vidēja termiņa valdības parāda prognozēšanas sistēmas pamatā esošos pieņēmumus. Atsauces trajektorija tika aprēķināta, pamatojoties uz metodiku, kas aprakstīta Komisijas 2023. gada parāda ilgtspējas pārskatā (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en). Tās pamatā ir Eiropas Komisijas 2024. gada pavasara prognoze un tās vidēja termiņa pagarinājums līdz 2033. gadam, un ilgtermiņa IKP pieaugums un novecošanas izmaksas atbilst Eiropas Komisijas un Padomes kopīgajam 2024. gada ziņojumam par novecošanu (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en).

⁶ https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en#latvia.

⁷ Regulas (ES) 2024/1263 8. pantā noteiktais deficīta noturības nosacījums ir šāds: strukturālā primārā bilance ik gadu uzlabojas par 0,4 procentpunktiem no IKP (vai par 0,25 procentpunktiem no IKP pagarināta korekcijas perioda gadījumā), līdz strukturālais budžeta deficīts ir mazāks par 1,5 % no IKP.

1. tabula. Tehniskā informācija, ko Komisija sniedza Latvijai

Korekcijas perioda pēdējais gads	2028
Strukturālās primārās bilances minimālā vērtība (% no IKP) scenārijā bez deficīta noturības nosacījuma	-1,3
<i>Tikai informācijai:</i> strukturālās primārās bilances minimālā vērtība (% no IKP) scenārijā bez deficīta noturības nosacījuma	-0,1

Avots: Komisijas aprēķini.

Latvija un Komisija 2024. gada septembrī risināja Regulas (ES) 2024/1263 12. pantā paredzēto tehnisko dialogu. Dialoga galvenās tēmas bija Latvijas paredzētā neto izdevumu virzība un tās pamatā esošie pieņēmumi (jo īpaši potenciālā izlaide un procentu likmes), kā arī reformas un investīcijas, ko paredzēts īstenot, lai reaģētu uz galvenajām Eiropas pusgada gaitā apzinātajām problēmām un pievērstos Savienības kopīgajām prioritātēm, kas ir taisnīga zaļā un digitālā pārkārtošanās, sociālā un ekonomiskā noturība, enerģētiskā drošība un aizsardzības spēju palielināšana.

2024. gada septembrī atbilstoši Regulas (ES) 2024/1263 11. panta 3. punktam un 36. panta 1. punkta c) apakšpunktam un saskaņā ar Latvijas plānā sniegto informāciju Latvija ziņoja, ka ir iesaistījusies apspriešanās procesā ar sociālajiem partneriem un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību un Latvijas Pašvaldību savienību. Saskaņā ar Latvijas plānā sniegto informāciju sanāksmē galvenā uzmanība tika pievērsta tam, kā Latvija plāno īstenot konkrētai valstij adresētos ieteikumus (KVAI) un ES kopīgās prioritātes, īpašu uzmanību pievēršot nodokļu politikai, izglītībai un veselības aprūpei.

Fiskālās disciplīnas padome (Latvijas neatkarīgā fiskālā iestāde) 2024. gada jūnijā apstiprināja makroekonomiskās prognozes vidēja termiņa budžeta ietvaram 2024.–2028. gadam, atzīstot, ka Finanšu ministrijas iesniegtā makroekonomikas prognoze kopumā ir piesardzīga un atspoguļo faktiskās norises ekonomikā. Oktobrī Fiskālās disciplīnas padome sniedza atzinumu par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2025.–2028. gadam, 2025. gada budžeta projektu un vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Tā secināja, ka 2024. gada fiskālajām prognozēm un 2025. gada budžeta projekta sagatavošanai tika izmantoti aktuālie valsts fiskālie dati, bet šā gada jūnijā apstiprinātā makroekonomikas prognoze netika pārskatīta, un tāpēc netika ņemts vērā atsauces vērtības pārskatīšanas rezultāts un jaunākās tendences ekonomikā. Vienlaikus Fiskālās disciplīnas padome atzina, ka vidēja termiņa fiskāli strukturālā plāna fiskālā trajektorija atbilst Regulas 2024/1263 nosacījumiem (Komisijas tehniskā informācija).

Citi saistīti procesi

15. oktobrī Latvija iesniedza 2025. gada budžeta plāna projektu. Komisija [2024. gada 26. novembrī] pieņēma atzinumu par šo budžeta plāna projektu⁸.

Padome 2024. gada 21. oktobrī adresēja Latvijai vairākus ieteikumus Eiropas pusgada ietvaros⁹.

PLĀNA KOPSAVILKUMS UN KOMISIJAS NOVĒRTĒJUMS

⁸ Komisijas atzinums par Latvijas budžeta plāna projektu, 26.11.2024., C(2024)9060 final.

⁹ Padomes ieteikums par Latvijas ekonomikas, budžeta, nodarbinātības un strukturālo politiku, vēl nav publicēts.

Turpmāk ir sniegts plāna novērtējums, ko Komisija veica saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 16. pantu.

Konteksts: makroekonomiskā un fiskālā situācija un perspektīvas

Ekonomiskā aktivitāte Latvijā 2023. gadā pieauga par 1,7 %, ko veicināja investīcijas un publiskie izdevumi. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozi ir paredzama ekonomikas stagnācija 2024. gadā vāja privātā patēriņa un investīciju dēļ, kaut arī valsts patēriņš būs liels. Prognozēts, ka 2025. gadā reālais IKP palielināsies par 1 % un 2026. gadā par 2,1 %, jo paredzams, ka privātais patēriņš un investīcijas atgūsies. Sagaidāms, ka 2026. gadā pieaugs arī eksports. Sagaidāms, ka pēc 2024. gadā piedzīvotā krituma Latvijas potenciālā IKP pieaugums prognozes periodā (proti, 2024.–2026. gadā) pieaugs un 2026. gadā sasniegs 1,5 %. Bezdarba līmenis 2023. gadā bija 6,6 %, un saskaņā ar Komisijas prognozi tas 2024. gadā būs 6,7 %, 2025. gadā 6,7 % un 2026. gadā 6,5 %. Paredzams, ka inflācija (IKP deflators), kas 2023. gadā bija 9,1 %, 2024. gadā būs samazinājusies līdz 1,2 % un sasniegs 2,2 % 2025. gadā un 2,2 % 2026. gadā.

Fiskālā ziņā Latvijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2023. gadā bija 2,4 % no IKP. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada rudens prognozi tas būs sasniedzis 2,8 % no IKP 2024. gadā un pieaugs līdz 3,2 % no IKP 2025. gadā un, balstoties uz nemainīgas politikas pieņēmumu, 2026. gadā saglabāsies 3,2 % apmērā. Komisijas 2024. gada rudens prognozē ir ņemts vērā Latvijas 2025. gada budžeta projekts, kuru valdība valsts parlamentam ierosināja oktobrī. Vispārējās valdības parāds 2023. gada beigās bija 45,0 % no IKP. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada rudens prognozi parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās būs pieaugusi līdz 48,1 %. Prognozēts, ka 2025. gada beigās tā turpinās pieaugt līdz 50,3 % un 2026. gada beigās līdz 51,6 %. Vidēja termiņa plānos norādītās politikas saistības Komisijas fiskālajā prognozē netiek ņemtas vērā, iekams tās nav papildinātas ar ticami paziņotu un pietiekami konkretizētu politikas rīcību.

Plānā norādītā neto izdevumu virzība un galvenie makroekonomiskie pieņēmumi

Latvijas vidēja termiņa fiskālais un strukturālais plāns aptver laikposmu no 2025. līdz 2028. gadam, un tajā ir paredzēta fiskālā korekcija četru gadu periodā.

Plānā ir ietverta visa informācija, kas jāsniedz saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 13. pantu. Plānā nav 7.c un 7.d tabulas pretēji *Oficiālajā Vēstnesī* 2024. gada 21. jūnijā publicētajiem norādījumiem dalībvalstīm par informācijas prasībām vidēja termiņa fiskālajiem un strukturālajiem plāniem un gada progresu ziņojumiem. Tomēr šīs tabulas nav būtiskas Latvijas plāna novērtēšanai.

Latvija savā plānā uzņemas saistības panākt 2. tabulā sniegto neto izdevumu virzību, kas 2025.–2028. gada periodā atbilst neto izdevumu vidējam pieaugumam 4,1 % apmērā. Tehniskā informācija (lineāras korekcijas scenārijā) atbilst 2025.–2028. gada korekcijas perioda neto izdevumu vidējam pieaugumam 3,7 % apmērā. Lēsts, ka plānā norādītās neto izdevumu virzības rezultātā strukturālā primārā bilance korekcijas perioda beigās (2028. gadā) būs -1,3 % no IKP. Šis rādītājs ir vienāds ar Komisijas 2024. gada 21. jūnija tehniskajā informācijā sniegto strukturālās primārās bilances minimālo līmeni 2028. gadam, t. i., -1,3 % no IKP¹⁰. Plānā ir pieņemts, ka potenciālā IKP pieaugums 2025. gadā samazināsies līdz 2,1 % (no 2,2 % 2024. gadā), bet 2028. gadā samazināsies līdz 0,9 %. Turklāt plānā paredzēts, ka korekcijas periodā (2025.–2028. gads) IKP deflators saglabāsies stabils 2,5 % apmērā.

2. tabula. Latvijas plānā norādītā neto izdevumu virzība un galvenie pieņēmumi

¹⁰ Scenārijā bez deficīta noturības nosacījuma.

	2024	2025	2026	2027	2028	Vidējais rādītājs 2025.– 2028. gada plāna darbības laikā
Neto izdevumu pieaugums (gadā, %)	9,1	5,9	3,6	3,4	3,3	4,1
Neto izdevumu pieaugums (kumulatīvi no 2023. gada bāzes, %)	9,1	15,5	19,7	23,8	27,9	neattiecas
Potenciālā IKP pieaugums (%)	2,2	2,1	1,2	0,9	0,9	1,3
Inflācija (IKP deflators pieaugums) (%)	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

Avots: Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns un Komisijas aprēķini
Plāna neto izdevumu saistību ietekme uz vispārējās valdības parādu

Ja plānā norādītā neto izdevumu virzība un tās pamatā esošie pieņēmumi īstenosies, vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP saskaņā ar plānu pamazām palielināsies no 45,8 % 2024. gadā līdz 50,8 % korekcijas perioda beigās (2028. gadā), kā norādīts nākamajā tabulā. Paredzams, ka pēc korekcijas vidējā termiņā (t. i., līdz 2038. gadam) parāda attiecība saskaņā ar plānu pakāpeniski palielināsies, līdz 2038. gadam sasniedzot 59,9 %.

3. tabula. Latvijas plānā norādītā vispārējās valdības parāda un bilances attīstība

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2038
Valdības parāds (% no IKP)	43,6	45,8	47,5	48,5	49,7	50,8	59,9
Valdības balance (% no IKP)	-2,2	-2,6	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9

Avots: Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns.

Tādējādi saskaņā ar plānu vispārējās valdības parāds vidējā termiņā nenoturētos zem Līgumā noteiktās atsaucēs vērtības, kas ir 60 % no IKP. Tāpēc, balstoties uz plānā norādītajām politikas saistībām un makroekonomiskajiem pieņēmumiem, plānā paredzētā neto izdevumu virzība atbilst parāda prasībai, kas noteikta Regulas (ES) 2024/1263 16. panta 2. punktā.

Plāna neto izdevumu saistību ietekme uz vispārējās valdības bilanci

Balstoties uz plānā norādīto neto izdevumu virzību un pieņēmumiem, vispārējās valdības budžeta deficīts korekcijas periodā saglabātos 2,9 % apmērā no IKP gadā. Tādējādi saskaņā ar plānu vispārējās valdības balance korekcijas perioda beigās (2028. gadā) nepārsniegtu atsaucēs vērtību, kas ir 3 % no IKP. Arī desmit gadu periodā pēc korekcijas perioda (t. i., līdz 2038. gadam) valdības budžeta deficīts nepārsniegtu 3 % no IKP, tomēr saglabātos tikai mazliet zemāks par deficīta atsaucēs vērtību. Tāpēc, balstoties uz plānā norādītajām politikas

saistībām un makroekonomiskajiem pieņēmumiem, plānā paredzētā neto izdevumu virzība atbilst Regulas (ES) 2024/1263 16. panta 2. punktā noteiktajai prasībai attiecībā uz deficītu.

Plāna makroekonomiskie pieņēmumi

Plāna pamatā ir pieņēmumi, kas atšķiras no Komisijas pieņēmumiem, kurus tā Latvijai nosūtīja 2024. gada 21. jūnijā. Konkrētāk, atšķirīgie pieņēmumi ir tie, kas izdarīti attiecībā uz sešiem mainīgajiem lielumiem, proti, izejas punktu (strukturālā primārā bilance, potenciālā IKP pieaugums, faktiskā IKP pieaugums, parāda nominālā implicētā procentu likme, atlikumu un plūsmu korekcija un IKP deflatora pieaugums). Ir nepieciešams rūpīgs šo atšķirību novērtējums, īpaši tāpēc, ka plānā paredzētais neto izdevumu vidējais pieaugums ir lielāks, nekā izriet no tehniskās informācijas.

Atšķirības, kurām ir būtiskākā ietekme uz neto izdevumu vidējo pieaugumu, ir norādītas turpmāk, par katru no tām sniedzot izolētu novērtējumu.

Plānā ir pieņemts, ka sākotnējā strukturālā primārā budžeta bilance 2024. gadā būs -0,8 % no IKP, kas ir par 0,6 procentpunktiem lielāka nekā 2024. gada 21. jūnija tehniskajā informācijā paredzētā strukturālā primārā bilance -1,4 % apmērā no IKP un par 0,7 procentpunktiem lielāka nekā Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozē paredzētā. Tā rezultātā paredzētais neto izdevumu vidējais pieaugums korekcijas periodā ir lielāks nekā saskaņā ar Komisijas pieņēmumiem.

Plānā paredzētais labāks fiskālais stāvoklis 2024. gadā atspoguļo šādus pieņēmumus.

Mazāks nominālais deficīts. Plāna pieņēmumi attiecībā uz atjauninātiem budžeta izdevumiem un lielākiem ar nodokļiem nesaistītiem ieņēmumiem atbilst Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozei, savukārt pieņēmumi par nodokļu ieņēmumiem 2024. gadā šķiet optimistiski.

Sliktāks ekonomikas cikliskais stāvoklis. Plāna pieņēmums par lielāku potenciālā IKP pieaugumu 2024. gadā neatbilst parāda ilgtspējas analīzes kopējai sistēmai, savukārt mazāks faktiskā IKP pieaugums 2024. gadā un pieņēmumi par reālās un potenciālās izlaides pieaugumu, sākot no 2025. gada, tai atbilst.

Lielāki procentu maksājumi. Plāna pieņēmumi par augstāku nominālo implicēto procentu likmi ir balstīti uz valsts iestāžu veikto jaunāko novērtējumu un atbilst Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozei.

Kopumā tos plānā ietvertos pieņēmumus par izejas punkta uzlabošanos 2024. gadā, kuri nav pienācīgi pamatoti, līdzsvaro tie pieņēmumi, kuri atbilst parāda ilgtspējas analīzes kopējai sistēmai, ko izmanto, sākot no 2025. gada. Pārējām atšķirībām nav būtiskas ietekmes uz neto izdevumu vidējo pieaugumu salīdzinājumā ar Komisijas pieņēmumiem. Tas nozīmē, ka atšķirība starp plānā un tehniskajā informācijā norādīto neto izdevumu virzību ir izskaidrojama ar atšķirībām pieņēmumos, kuras kopumā var akceptēt. Balstoties uz šo novērtējumu, plāns atbilst Regulas (ES) 2024/1263 13. panta b) punktā noteiktajai prasībai. Komisija ņems vērā iepriekš minēto plāna pieņēmumu novērtējumu turpmākajos novērtējumos par atbilstību neto izdevumu virzībai.

Plāna fiskālā stratēģija

Saskaņā ar plānā sniegto orientējošo fiskālo stratēģiju saistības attiecībā uz neto izdevumiem tiks īstenotas gan ar izdevumu pasākumiem, gan diskrecionāriem ieņēmumu pasākumiem. Attiecībā uz ieņēmumiem diskrecionārie pasākumi ietver darbaspēka nodokļu pārskatīšanu no 2025. gada, konkrēti – iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmju palielināšanu un ar nodokli

neapliekamo ienākumu palielināšanu un horizontālu piemērošanu. Tā kā šiem ieņēmumu pasākumiem ir negatīva fiskālā ietekme, valdība ir ierosinājusi: banku neparedzētas papildu peļņas nodokli no 2025. gada; no atalgojuma aprēķināto pensiju iemaksu pārvirzīšana viena procentpunkta apmērā no fondētajām pensijām uz valsts pensijām; citi kompensējoši pasākumi, tostarp akcīzes likmju palielināšana dažādām preču grupām un nodokļu likmju paaugstināšana privātām un uzņēmumu automašīnām. Izdevumu daļā izdevumus palielinoši diskrecionārie pasākumi galvenokārt ir paredzēti iekšējās un ārējās drošības stiprināšanai, tostarp iekšējās drošības dienestu spēju stiprināšanai (tostarp atalgojuma palielināšanai), kibernetiskajai drošībai, munīcijas un individuālā aprīkojuma iegādei, kā arī militārajam atbalstam Ukrainai un atbalstam Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijā. Izdevumus samazinoši pasākumi ietver atalgojuma pieauguma ierobežošanu valsts sektorā, preču un pakalpojumu izdevumu samazināšanu nozaru ministrijās, pašvaldību izdevumu par algām un ieguldījumiem pārskatīšanu, kā arī izdevumu pārskatīšanu vispārējās valdības sektorā ietilpstošajiem uzņēmumiem. Konkrēti veicamie politikas pasākumi tiks apstiprināti vai koriģēti un skaitliski izteikti gada budžetos. Saglabājas daži riski attiecībā uz plānā paredzētās indikatīvās fiskālās stratēģijas īstenošanu. To pamatā ir dažu diskrecionāro ieņēmumu pasākumu fiskālā ietekme, kas ir mazāka, nekā gaidīts, kā arī pieaugošās vajadzības pēc izdevumiem aizsardzības jomā, un tas viss kopā var būt par iemeslu turpmākiem diskrecionāriem ieņēmumu pasākumiem vai izdevumu ierobežošanai. 2025. gada budžeta plāna projektā ir konkretizēti politikas pasākumi, ar kuriem paredzēts īstenot saistības attiecībā uz neto izdevumiem¹¹.

Nodomi attiecībā uz reformām un investīcijām, ar ko paredzēts reaģēt uz galvenajām problēmām, kuras apzinātas Eiropas pusgadā, un pievērsties Savienības kopīgajām prioritātēm

Plānā ir aprakstīta plānotā politika attiecībā uz reformām un investīcijām, ar ko paredzēts reaģēt uz galvenajām problēmām, kuras apzinātas Eiropas pusgadā, jo īpaši konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, un pievērsties ES kopīgajām prioritātēm. Plānā ir iekļautas vairāk nekā 130 reformas un investīcijas, kas vērstas uz ES kopīgajām prioritātēm, un no tām vairāk nekā 40 tiek finansēti atbalstīti no Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) un vairāk nekā 50 – no kohēzijas politikas fondiem.

Attiecībā uz kopīgo prioritāti “taisnīga zaļā un digitālā pārkārtošanās”, tostarp Regulā (ES) 2021/1119 noteiktajiem klimata mērķiem, plānā ir iekļauts plašs pasākumu saraksts, kuri sagrupēti atbilstoši tādiem politikas virzieniem kā pāreja uz aprites ekonomiku, izglītība un prasmes, investīciju veicināšana, transporta ilgtspēja un digitālā infrastruktūra. Plānā iekļauto reformu un investīciju mērķis ir izpildīt 2024. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu veicināta pāreja uz aprites ekonomiku un ilgtspējīgu resursu pārvaldību, 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI ilgtspējīga transporta jomā, 2024. un 2023. gadā izdotos KVAI attiecībā uz investīcijām zaļajās un digitālajās prasmēs, 2022., 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI attiecībā uz digitālajiem pakalpojumiem un infrastruktūru, tostarp reģionos, kā arī 2023., 2022., 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI par to, lai ar investīcijām saistītā ekonomikas politika tiktu koncentrēta uz pētniecību un inovāciju, atbalstot zaļo un digitālo pārkārtošanos. Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā ir iekļauti pasākumi zaļās pārkārtošanās prioritātes atbalstam, veicinot investīcijas, uzlabojot energoefektivitāti un palielinot atjaunojamo energoresursu īpatsvaru galapatēriņā.

Attiecībā uz kopīgo prioritāti “sociālā un ekonomiskā noturība”, tostarp Eiropas sociālo tiesību pīlāru, plānā ir iekļauts plašs pasākumu saraksts, kuri sagrupēti atbilstoši vairākām politikas jomām, piemēram, sociālā aizsardzība un drošība, veselības aprūpe, izglītība un prasmes, nodarbinātības politika, investīciju veicināšana un mājokļu pieejamība. Plānā

¹¹ Sk. Komisijas atzinumu par Latvijas budžeta plāna projektu, 26.11.2024., C(2024)9060 final.

iekļauto reformu un investīciju mērķis ir īstenot 2024., 2023., 2022., 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu uzlabots sociālās aizsardzības adekvātums, tostarp attiecībā uz pensijām, veselības aprūpes pieejamību, noturību, pieejamību cenu ziņā un kvalitāti un izglītības kvalitāti, jo īpaši attiecībā uz arodizglītību un apmācību, lai nodrošinātu darba tirgum nepieciešamās prasmes, 2024., 2019., 2020. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu uzlabota līdzdalība darba tirgū, 2024., 2023., 2022., 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu veicinātas investīcijas inovācijā un piekļuve finansējumam, kā arī 2019. gadā izdoto KVAI par to, lai tiktu palielināts cenas ziņā pieejamu un sociālo mājokļu piedāvājums.

Attiecībā uz kopīgo prioritāti “enerģētiskā drošība” plānā ir iekļauts pasākumu kopums, kuru mērķis ir samazināt valsts atkarību no fosilā kurināmā, veicināt energoefektivitāti, izvērst atjaunīgas enerģijas izmantošanu un jo īpaši pabeigt elektroenerģijas sistēmas sinhronizāciju ar Eiropas kontinentālo elektrotīklu, ko atbalsta Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta enerģētikas sadaļa un ANM. Šie pasākumi tiek attiecināti uz enerģētikas un energoefektivitātes politikas virzienu. Turklāt plānā iekļauto reformu un investīciju mērķis ir īstenot 2024., 2023., 2022., 2020. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu samazināta atkarība no fosilā kurināmā un paātrināta atjaunīgo energoresursu apguve, 2022. un 2019. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu stiprināta energoinfrastruktūra un tīkli, 2023., 2022. un 2019. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu palielināta energoefektivitāte, kā arī 2023. un 2022. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu palielināta elektroapgādes drošība un turpināta sinhronizācija ar Savienības elektrotīklu.

Attiecībā uz kopīgo prioritāti “aizsardzības spējas” plānā ir izklāstīts nodoms izstrādāt ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem saistītu pasākumu kopumu, kura galvenais mērķis ir valsts apdraudējuma situāciju novēršana un civiliedzīvotāju aizsardzības nodrošināšana.

Plānā turklāt ir paredzēti arī politikas pasākumi, kas nav vērsti uz ES kopīgajām prioritātēm. Nodokļu politikas virziena pasākumu mērķis ir īstenot 2024., 2023., 2022. un 2019. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu paplašināta nodokļu uzlikšana, samazinot nodokļu slogu darba ņēmējiem ar zemu un vidēju atalgojumu, kā arī uzlabojot nodokļu nomaksu un saistību izpildi. Saskaņā ar politikas virzienu par publiskā sektora efektivitāti plānā ir iekļauti pasākumi, ar kuriem paredzēts īstenot 2019. gadā izdoto KVAI par to, lai tiktu uzlabota publiskā sektora pārskatatbildība un efektivitāte, piemēram, īstenojot atvēršanas un noturības plānā (ANP) paredzētās reformas ar mērķi uzlabot valstij piederošu un pašvaldību uzņēmumu pārvaldību un interešu konfliktu novēršanu. Lai īstenotu 2024. gadā izdoto KVAI par uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, plānā ir iekļautas reformas, kuru mērķis ir birokrātisko šķēršļu apzināšana un likvidēšana, administratīvā sloga samazināšana nekustamā īpašuma attīstībai, tirgus uzraudzība banku nozarē un – ar ANP atbalstu – uzņēmumu reģistra modernizācija.

Plānā ir sniegta informācija par to, kā tas saskan ar kohēzijas politikas fondiem un Latvijas ANP un attiecīgā gadījumā papildina tos. Plānā ir pienācīgas atsauces uz ANP un kohēzijas politikas programmā iekļautajiem pasākumiem, kā arī atsauces uz dažādiem finansējuma avotiem. Plānā ir arī atsauces uz dažādu finansējuma avotu norobežošanu un savstarpēju papildināmību.

Plānā ir sniegts pārskats par Latvijas publisko investīciju vajadzībām attiecībā uz ES kopīgajām prioritātēm. Kopējās investīciju vajadzības atbilst aptuveni 15,5 miljardiem EUR un aptver 2025.–2028. gada laikposmu. Latvijas apzinātās investīciju vajadzības taisnīgas zaļās pārkārtošanās un digitālās pārveides atbalstam saskaņā ar Regulā (ES) 2021/1119 noteiktajiem klimata mērķiem ietver, piemēram, investīcijas Rīgas un Liepājas ostu digitalizācijā un modernizācijā, ilgtspējīgā transportā, ēku energoefektivitātē, elektroenerģijas un siltuma ražošanā, publiskās pārvaldes digitalizācijā, ūdens un notekūdeņu apsaimniekošanā

un degradētu ekosistēmu atjaunošanā gan sauszemes, gan jūras teritorijās; kopējais šo investīciju vajadzību apmērs ir 6,6 miljardi EUR. Attiecībā uz kopīgo prioritāti “sociālā un ekonomiskā noturība”, tostarp Eiropas sociālo tiesību pīlāru, Latvija ir apzinājusi investīciju vajadzības 3,9 miljardu EUR apmērā, piemēram, investīcijas liela mēroga multimodālā rūpniecības un loģistikas parkā Rīgas ostā ar “Rail Baltica” dzelzceļa savienojumu, investīcijas autoceļos, investīcijas augstākās izglītības atbalstam, inovācijai, pētniecībai un prasmju attīstībai, kā arī sociālās aizsardzības adekvātuma uzlabošanai. Attiecībā uz kopīgo prioritāti “enerģētiskā drošība” Latvijas plānā ir noteiktas investīciju vajadzības 2,9 miljardu EUR apmērā, tostarp, piemēram, atkrastes vējparka pakalpojumu termināļa izveidei Ventspils ostā, investīcijas Liepājas, Salacgrīvas un Rojas ostās, tīklu sinhronizācija ar Eiropas kontinentālo elektrotīklu, Inčukalna pazemes gāzes krātuves modernizācija un investīcijas enerģijas uzkrāšanas risinājumos lieljaudas spēkstacijās. Aizsardzības spēju palielināšanai Latvijas plānā ir noteiktas investīciju vajadzības 2,2 miljardu EUR apmērā, piemēram, patvertņu atjaunošanai un būvniecībai, jaunu katastrofu pārvaldības centru būvniecībai un infrastruktūras attīstīšanai ar mērķi stiprināt iekšlietu dienestu reaģēšanas spējas, kuģošanas drošības un aizsardzības spēju uzlabošanai Rīgas, Liepājas un Ventspils ostās, kā arī pasākumu kopumam, kurus paredzēts īstenot Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.

Komisijas novērtējuma secinājums

Kopumā Komisija uzskata, ka Latvijas plāns atbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām.

VISPĀRĒJS SECINĀJUMS

Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 17. pantu Padomei būtu jāiesaka Latvijai plānā noteiktā neto izdevumu virzība,

AR ŠO IESAKA Latvijai rīkoties šādi.

1. Nodrošināt, ka neto izdevumu pieaugums nepārsniedz šā ieteikuma I pielikumā noteiktos maksimumus.

Turklāt Padome aicina Latviju nodrošināt reformu un investīciju īstenošanu, reaģējot uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, jo īpaši konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, un pievērsties Savienības kopīgajām prioritātēm.

I PIELIKUMS

Neto izdevumu maksimālie pieauguma tempi
(gada un kumulatīvie pieauguma tempi)

LATVIJA

Gadi		2025	2026	2027	2028
Pieauguma tempi (%)	Gadā	5,9	3,6	3,4	3,3
	Kumulatīvi(*)	15,5	19,7	23,8	27,9

(*) Kumulatīvos pieauguma tempus aprēķina, par bāzes gadu pieņemot [2023.] gadu.

Strasbūrā,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*